

ban, még pedig oly mennyiségben, hogy abból elfogyasztván 6 szemet, attól egy kis gyermek, 20 szemtől pedig már egy felnőtt ember is elhal; kéksav van a fekete cseresznye és őszi barack magjában s virágjában, a borostyánmeggy levelében, az avium, padus, domestica stb. stb., majd minden a Prunus-fajhoz tartozó növényben; legnagyobb mennyiségben azonban kétségtelenül a borostyánmeggy, vagy babérmeggy, avagy örökzöld, Prunus laurocerasus leveleiben leljük föl, mely Tirolban és Póla vidékén egész erdőségeket alkot.

Igaz, hogy a babérmeggy töretlen levelei és a többi föl nem tárt dolgok is egyszerűen csak amigdalin szolgáltatnak egyszerű pállítás mellett; de ha ezeket a dolgokat foltárjuk, valamint híg savak és erjedésben lévő anyagok hatása alatt is, azok fölbomlanak szőlőcukorra, benzaldehyd és kéksavra.

A keserű mandolából kivonatolt „aqua amygdalarum amararum“ 0.1% kéksavat tartalmaz.

Ha vízzel hígított hydrocyanidban, vagyis kéksavban higanyoxidot oldunk föl s ezt az oldatot lepárlás útján jégezesítjük, akkor higanycyanidot kapunk, mely hevítés mellett fölbomolván alkotó részeire, ezek közt megkapjuk a cyan-t is, CN, mi még a sublimátnál is sokkal hatásosabb és 13 rész vízben pompásan oldódó desinfeziáló s mérges szer.

A „maszlagos redősirom“ szolgáltatja a „Datura stramonium“, a „maszlagos nadragulya“ pedig az „Atropa belladonna“ nevű hathatós mérgeket.

A „maszlag“, „farkasfa“ vagy „ebvész“, „Nux vomica“ és a Filippi-szigetek különlegessége: a „szt.-Ignác-bab“, adják a „strychnint“ és a „brucint“, melyek erős mérge voltát mindenki ismeri.

Az indusok a „kutyatejfű“-ből vagy „ebtejfűből“ sajtolják ki a nyilvesszőkre használni szokott erős mérget.

A „kakastarajfű“ forrázata kitűnő irtószer a házi állatok apró élősdijeinek.

A „Daphne mesereum“, „csipős farkashárs“ vagy „tetűfa“ kérgéből préselik ki a „daphnin“ nevű mérget, mely bevéve, hányást, gyuladást és halált idéz elő; vele külsőleg érintkezésbe jöve, fájdalmas hólyagot hűz.

A „csucsocka“ bogójában és száraiban van a bódító és penészszagú „solainin“ nevű mérge, mely a test belső szervezetébe jutva, hányást, ájulást és halált okoz.

A „foltos bürök“ „Conium maculatum“ minden részében, különösen azonban magjában tartalmaz nagy mennyiségű mérget, a bódító és égető ízű „coniint“.

A „perui balzsam“ Balsamum peruvianum bizonyos san-salvadori fának a héjából állítatik elő és nagy mennyiségű fahéjsavas benziliter tartalmánál fogva kitűnő irtószer minden parazita jószágnak, élősködők az állaton vagy növényen; megöli a lapostetűt, ennek petéit; a rüh baktériumait; megöli a gombák myceliumait, hausteriumait és conyidiumait is.

A szénelegyek: a mocsár vagy iszapgáz, a hamu, a korom, a petroleum, a kátrány stb. stb. mind igen alkalmasnak ígérkeznek főleg apróbb állatok mérgezésére; ha tehát ezeket — egyébként a szőlőnövényre nézve fontos tápanyagokat is magukban rejtő dolgokat — komposztíroznak a fentebb felsorolt s majd külső, majd pedig belső érintkezésre is ható mérgetartalmú növényi hulladékokkal, különösen a kéksavat tartalmazókat, melyeknek mérgetartalmát szükség esetén külön kivonatokkal fokozhatnánk is a kívánt mennyiségben, kérdés az: vajjon nem-e nyerünk oly értékes és olcsó trágyanemet, mely igényünket minden tekintetben kielégíthetné?

Ily irányban tudomásunk szerint kutatások, kísérletezések még sehol sem tettek, pedig az elméletek szerint valószínű a siker.

Vihar Győző.

Vadászat.

Süketfajd-vadászat.

Nem annyira a vadászszenvédély, mint inkább a természet szépségei iránt érzett szeretetem és tudásvágyam ösztönözt, mikor vidékünkön általánosan tisztelt alsódomború Hirschler Miksa nagybirtokos által több ízben megüjtött szíves meghívásának engedve útra keltem, hogy Karinthiában fekvő unter-drauburgi fenyveseiben résztvegyek egy fajdkakas-vadászaton.

Oly sokat olvastam és hallottam a fajdkakas-vadászatról, hogy kíváncsiságomat a legnagyobb mértékben felcsigázta a süketfajd s annak vadászati módja. Tudni akartam, vajjon nem

a vadászok élénk képzelődése vetette-e papírra azokat a regényes leírásokat a fajdkakas titokzatos dürgéséről, arról a nagy fáradságról, végtelen türelemről, melylyel a fajdkakas megközelíthető stb.?

Az utazással együtt csak 27 órát szenteltem a karinthiai fajdkakas-vadászatnak, de ez a kis idő örökre felejthetetlen marad előttem. Április 22-én kaptam sürgőnyt az unter-drauburgi uradalom erdőmesteri hivatalától, hogy jöjjenek, mert a dürgés megkezdődött s a süketfajd biztos

tartózkodási helyére akadtak. Másnap d. u. az 1 órai gyorsvonattal indultam Csáktornyról Prágerhof felé. Marburgon átszállottam a karinthiai vonatra. A Dráva és a Bacheralpok között mindvégig regényes helyeken haladó vonatunk d. u. 4 és fél órakor már Unter-Drauburgba érkezett, ahol a drauburgi 4000 holdból álló erdőbirtok kezelője, Kalcher Frigyes erdőmester várt reám. Az erdőmesteri hivatalban átöltözökdvén, puskát a vállamra és turistabotot a kézbe, megindultunk, hogy mielőtt az éj beköszönt, elérjük az 1522 méter magas Hühnerkogel oldalában fekvő éjjeli tanyánkat, a vadászlakot. Folyton fölfelé haladtunk. Közben meg-megállottunk s gyönyörködtünk az előttünk elterülő Dráva-, Miesz- és Lawanvölgyben, nem messze a hóborította 1696 m. magas Orsolyahegyben, a 2110 m. magas Petzenben és távolabb a csodás színpompában ragyogó Karavankában. Már sötétedni kezdett, mikor a messze hegyekben kigyuladtak a pásztortűzek, lenn a völgyben pedig megszólaltak a mozsarak, melyeknek durrogása ezerszeresen verődött vissza a Dráva-, Miesz- és Lawanthalban s erdőkoszorúzza hegyeiben. Szent-György napjának előestéje volt, a hegyi nép ünnepelt. Este 8 órakor megérkeztünk a Trattinghube-nek nevezett vadászlakba. Csakhamar terített a derék Zoppoth Antal főerdőr felesége s vacsorához ültünk az erdőmesterrel, ki igazi tipikus alakja a karinthiai erdészeknek. Ő maga is karinthiai, villachi születésű, erdészeti akadémiát végzett, kiváló szakferfi az erdészet terén. Zoppothot is meghívtuk vacsorára. A beszélgetés tárgya természetesen a fajd, annak élete, állománya s vadászatának módja körül forgott. Kérdéseimből nem fogytam ki s így igen sok érdekes dolgot tudtam meg az alpesi fajdról s vadászatának módjáról.

Az Alpesebben élő fajd csak ezer méteren felül fekvő

hegységeken található. Alantabb nem tartózkodik. A dürgés április elejétől május közepéig tart. A dürgés idejében talpon van az uradalom minden erdővédje. Hét-kilenc erdőőr figyeli meg a fajdkakasok tartózkodási helyét s ahol az erdőőr friss ürülékre talál, azon a tájon kezd figyelni. A fajdkakas 7—9 felesége társaságában tölti el a nappalt. Este azonban teljes kényelemmel egyedül helyezkedik el valamely fenyőfán. Ilyenkor már lesi őt az erdőőr, ki egy fenyő tövében húzza meg magát. Mikor besötétedik, a kakas „kelekk, kelekk, kelekk, kelekk“ hangja hallatszik még s mikor elszunnyad, az erdőőr hason csúszva hagyja el les helyét. Egy héten át tart az erdőőrnek ez a megfigyelése s ha több este ugyanazon a tájékon hallja a kakas esteli dalát, jelentést tesz, hogy a fajdkakas biztos és állandó helyére akadt. Ilyenkor sürgönyileg hívja meg az erdőmesteri hiyatal a magyarországi vendégeket.

Epen vacsoránkat végeztük, mikor éjjel fél 10 óraker megérkeztek az erdőőrök a fajdkakas-lesről. Az erdőmesternek jelentették, hogy két süketfajdnak biztos és hétnek bizonytalan tartózkodási helyét fedezték fel. 12 ezer hold vadászterületen (mert 4 ezer hold saját birtokon kívül még 8 ezer hold vadászterületet bérelt a tulajdonos) csak 2 biztos kakastanya! Az erdőmester a két biztosat jelentő erdőőr közül behívatta a megbízhatóbbat, a hosszú Tónit.

Kezdetét vette a betanítás. A főerdőkerülő kitünően tudja utánozni a kakas dürgését. Elkezd: „kelekk, kelekk, kelekk, kelekk, kelekk! Klakk!“ S ezután mintha két kaszát dörszölnének össze... Figyelmeztettek, hogy a dürgésnek csak a klakk! után következő utolsó részében, az úgynevezett közsörülésnél nem hall s nem lát a süketfajd. Ebben az időben szabad csak felje közeledni. A közeledés kétféle nagy lépésből, vagy ugyanannyi ugrásból áll. Ennyi ideig tart a dürgés. Figyelmeztettek, hogy a lépés, vagy ugrás után bármilyen helyzetben legyen is, ne mozduljak; s azért lépésemet, vagy ugrásomat úgy intézzem, hogy biztos legyen a megállásom, mert a testnek egy kis ingása a sikert kockáztatja. A szobában megpróbáltuk az ugrást. A főerdőőr dürgött, előttem leendő vezetőm, a hosszú Anton lépett, majd ugrott s én a puskával kezemben utána. Figyelmeztettek, hogy amikor lőtávolságba érkezem s meglátom a fajdkakast, csak dürgéskor húzzam fel a puskakakasát, csak dürgéskor célozzak s csakis dürgés idejében süssem el a puskát, mert ha esetleg először nem találok, a legközelebbi dürgés alkalmával ismét lehetek másodsor, sőt többször is, ha nem sebezem meg a kakast, mert a süketfajd még a puskadurranását sem hallja meg a dürgés idejében. No, ezt nem akartam nekik elhinni, de mint később bebizonyult, volt alkalmam meggyőződni, hogy vadásztanítóimnak igazuk volt. Azt is lelkekre kötötték, hogy lépés és ugrás közben soha fel, hanem mindig a földre nézzek, mert egy csillagnak visszaverődése a szemben áru-lóm lesz s a kakas még idejekorán eloson. Végül figyelmembe ajánlották, hogy szemközt ne löjjelek a süketfajdra, hanem várjam meg, míg oldalvást fordul, mert mellének alkotása oly ruganyos és tollazata a mellen oly erős, hogy a serét is lecsúszik róla. A betanításnak vége lett s miután biztosítottam az erdőmestert, hogy mindent jól megértettem s hogy utasításait a leghívebben fogom követni, fél 11 óraker lefeküdtünk.

(Vége köv.)

Margitai József.

A vad kizsigerelése, kifejtése és feldarabolása.

(Vége.)

A hivatásos vadásznak nemesak a vad kizsigerelése, hanem az azzal való további elbánás tudása is hivatása körébe tartozik, u. m.: a fő-, däm- és özvad agancsainak kifürészelése, a vad bőrének szabályszerű lefejtése és a vadhús feldarabolása.

Az agancs kifürészelésével kezdjük a vad *vetköztetését*,

vagyis a lenyúzást, a mit a feldarabolás követ. Ez az eljárás pedig a következő: Az agancs tövétől a tarkó felé kb. 8—10 cm.-nyi távolságban felmetszük a bőrt s a szemüregen keresztül lefelé fölhasítjuk azt; azután pedig ezen *mestervágás* (metszés) irányában lefűrészelve a koponya-csontot; ezt megelőzőleg azonban — ha még eltávolítva nem volt — kimetszük a nyelvet. Mindezek megtörténte után a vadat háttal a földre fektetjük s a bőrt a hasürtől a szügyig felmetszük; majd pedig ezt követőleg körülvágjuk a bőrt a jobb előláb alsó felét 8—10 cm.-nyire és a lábszárat befelől a szügy közepéig (illetve a mellkasig) felhasítjuk; ugyanígy végezzük a metszéseket a bal első, aztán a hátsó lábakon; ez utóbbiaknál a fejtést a hullatőig folytatjuk, a térd-inon át vezetve késünket. Ha már mindezekkel rendben vagyunk, akkor a bőrnek lefejtéséhez, vagyis a vadnak tulajdonképeni *vetköztetéséhez* fogunk és ezt hátulról kezdjük s mindenekelőtte a lábokról fejtjük le a bőrt, illetőleg a fejtőkés használata nélkül, csupán csak ujjaink és öklünk nyomása segélyével; a fejtést azután addig folytatjuk, míg azzal a vad farkához, illetve fölfelé a fejéhez érünk. A bőrt a fejen meghagyjuk a fülekkel együtt, vagy pedig a fület és farkat levágjuk s nyomban elvetjük.

A szarvas *feldarabolása* a saját kiterített bőrén történik vadászias módon, valamint a däm- és özvad is saját bőrén lesz feldarabolva. Ez ugyan egy kissé mészárosmunka — mindamellett tudni kell a hivatásos vadásznak is a módját. A feldarabolással járó minden kézfogást, illetve az egész munkát nagy vaszatok alkalmával teljes felszerelésben (nem pedig ing-újra vetközve) állva végzi a vadász. A feldarabolásnál mindenekelőtte nagy gondot kell fordítani a nagy tisztaságra; vigyázni kell, nehogy a húst beszörözve, piszkítva vagy bevérzve adjuk ki kezünkből; a késsel is óvatosan bánjunk s a fölösleges vágásokat kerüljük, mert ezáltal igen szétroncsolód-nék a vad s így a hús minden jó kinézését elveszteni; — a csontok széthasogatását is lehetőleg kerülni kell, inkább ki kell fejteni azokat. Ami pedig a feldarabolást illeti, az az első lábknak a lapoczkával együtt való levágásával veszi kezdetét, úgy, hogy a hát teljesen sértetlen maradjon, mire a bal vagy jobb oldali vékonyat (az mindegy), a czombtól elválasztjuk és a vékony részt a bordák mentén szintén elválasztjuk a gerincz-résztől — de olyformán, hogy a bordákból még egy jó tenyérynnyi rész hozzá essék. Azután kimetszük a czombokat, a czomb-csontot a medenczében ülő bunkójától (vagy fejétől) elválasztva — végül pedig a fejnek, nyaknak és gerincznek egymástól való eltávolítása következik. A harmadik bordát a többitől s a gerinceket elő-, közép- és hátsó gerinczre osztjuk. Megjegyzendő, hogy az öznél, valamint a szarvas- és dämborjaknál is a hátat és remeket egy darabban szokták hagyni. A feldarabolásnál tarkó- és nehéz vadászkést szokás használni; a kis-baltát a vadász a mészárosnak hagyhatja.

L. K.

Érdekes kis statisztika.

Ritka év az, melyben a *fajd-szezon* olyan gyönyörű eredménynyel záródjon, mint aminővel az imént múlt kedveskedett volt Diana híveinek. A lapunkhoz beérkezett jelentések mindenfelől a legszebb eredményről és lefolyásról adnak hírt, de a dermoplastikai laboratoriu-munkba beérkezett gyönyörű és számos példányai a Tetraoknak is igen sikerült és minőségben is becses sze-zónról tesznek bizonyosságot és ez az eredmény a korábbi évek tartalmatlan esélyeihez képest valóban meglepő, mit az alábbi statisztikai áttekintés bizonyít leginkább.